

дних проєктів); *інтернаціоналізація* (мобільність студентів і викладачів, співпраця з метою розробки навчальних планів, наукових досліджень); *інтеграція* (поглиблення співпраці у сфері культури, мистецтва та освіти, що сприяє культурному прогресу, зміцненню взаєморозуміння між народами, об'єднанню культурних потенціалів націй); *інтенсифікація* (прискорення процесів організації розвитку національних систем освіти за рахунок застосування ефективних освітніх засобів). Методологічного значення для нашого дослідження набувають такі філософські принципи, як *єдність загального, особливого та одиничного, природного та соціального*. Важливим є розуміння філософських категорій *можливості та дійсності*. На рівні загальнонаукової методології проблема підготовки музично обдарованих студентів передбачає звернення до *синергетичного, системного, гуманістичного та діяльнісного підходів; конкретно наукової – здійснювалося на основі акмеологічного, аксіологічного, фасилітаційного і герменевтичного підходів*.

Література

1. Андрущенко, В. П. Роздуми про освіту [Текст] / В. П. Андрущенко. – 2-ге вид., допов. – К.: Знання України, 2008. – 819 с.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Освіта України, 2012. – С. 2–9. – Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
3. Вознюк, О. В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід [Текст]: монографія /

О. В. Вознюк. – Житомир: Видавництво ЖДУ імені І. Франка, 2009. – 184 с.

4. Кремень, В. Г. Синергетика в освіті: контекст людино центризму [Текст]: монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 367 с.

5. Заїченко, Г. А. Філософія [Текст]: підручник / Г. А. Заїченко, В. М. Сагатівський, І. І. Кальний та ін.; за ред. Г. А. Заїченко. – К.: Вища школа, 1995. – 455 с.

6. Отич, О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти [Текст]: монографія / О. М. Отич; за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 752 с.

References

1. Andrushchenko, V. P. (2008). *Rozdumy pro osvitu*. Kyiv: Znannia Ukrainy, 819.
2. *Natsionalna stratehiiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 roky* (2012). *Osvita Ukrainy*, 2–9. Available at: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
3. Vozniuk, O. V. (2009). *Rozvytok vitchyznianoї pedahohichnoi dumky: synerhetychni pidkhid*. Zhitomir: Vydavnytstvo ZhDU imeni I. Franka, 184.
4. Kremen, V. H., Il'in, V. V. (2012). *Synerhetyka v osviti: kontekst liudyno tsentryzmu*. Kyiv: Pedahohichna dumka, 367.
5. Zaichenko, A., Sahatovskyi, V. M., Kalnyi, I. I. et al; Zai'chenko, G. A. (Ed.) (1995). *Filosofiiia*. Kyiv: Vyshcha shkola, 455.
6. Otych, O. M.; Zjazjun, I. A. (Ed.) (2009). *Mystectvo u systemi rozvytku tvorchoi' indyvidual'nosti majbutn'ogo pedagoga profesijnogo navchannja: teoretychnyj i metodychnyj aspekty*. Chernivtsi: Zelena Bukovyna, 752.

Дата надходження рукопису 20.11.2015

Полубоярина Ірина Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, кафедра загального та спеціалізованого фортепіано, Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, пл. Конституції, 11/13, м. Харків, Україна, 61003
E-mail: poluboyrina@ro.ru

УДК 378

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56850

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

© А. О. Терещенко

Статтю присвячено аналізу проблеми моделювання процесу формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів. Обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, стан її розробленості у педагогічній науці та практиці. Конкретизовано базові поняття дослідження. Охарактеризовано модель формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів, конкретизовано її структуру, обґрунтовано її значення для професійної підготовки педагога

Ключові слова: майбутній вчитель початкових класів, організаційна культура, модель, моделювання, професійна підготовка

The article is dedicated to the analysis of modeling the process of forming organizational culture of the future elementary school teacher. The urgency and the readiness within pedagogical science and practice of the researched matter have been proven. The basic concepts of the research have been concretized. The model of forming organizational culture of the future elementary school teacher has been characterized. Moreover, its structure has been concretized, and its meaning for the professional education of the teacher has been substantiated

Keywords: future elementary school teacher, organizational culture, model, modeling, professional education

1. Вступ

Проблема якості підготовки педагогічного персоналу, особистісного й професійного розвитку педагога, актуалізує питання формування організаційної культури майбутніх учителів початкових класів. Формування організаційної культури сприяє забезпеченню необхідних умов для духовного становлення особистості, її інтелектуально-моральної свободи, вибору поведінки, формуванню почуття громадянськості, патріотичної і національної самосвідомості, вільної світоглядної позиції. Це зумовлює необхідність привернення уваги науковців, педагогів-практиків до проблеми особистості вчителя, дослідження факторів і закономірностей її розвитку, а також соціокультурної спрямованості зокрема освіти.

Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів у ВНЗ охоплює процеси навчання, виховання й розвитку особистості, має спрямовуватися на формування педагогічного мислення, світогляду, педагогічної культури, необхідних для прийняття педагогічних доцільних рішень у професійній діяльності. Рівень сформованості організаційної культури майбутніх учителів початкових класів у вищих навчальних закладах значно підвищиться за умов обґрунтування, розробки та впровадження у навчальний процес педагогічних ВНЗ моделі формування організаційної культури, удосконалення змісту педагогічних дисциплін шляхом доповнення інформацією щодо особливостей організаційної культури особистості, урахування й упровадження інтердисциплінарного підходу до професійної підготовки вчителя початкових класів, формування у студентів позитивної мотивації на основі впровадження й урізноманітнення форм і методів самостійної роботи.

2. Літературний огляд

Тлумачення феномену «педагогічна культура майбутнього вчителя» відображено у науковому дослідженні В. Грицькової [1], Т. Іванової, П. Щербаня та ін., учителів, педагогів, освітян (О. Бондаревська, М. Букач, І. Відт, Б. Дьяченко, С. Єлканов, І. Зязюн, Н. Ліфінцева, В. Луговий, Г. Різз, О. Рудницька, В. Сластьонін, В. Шейко та ін.). Важливими для нашого наукового пошуку є здобутки вітчизняних і російських науковців у розв'язанні проблем підготовки вчителя початкових класів (Н. Бібік, О. Біда, М.С. Вашуленко, О. Савченко, Л. Хомич та ін.). Дослідження різних аспектів психолого-педагогічної, методичної підготовки вчителя початкових класів здійснили А. Богущ, Н. Гудзик, П. Гусак, І. Каплунович, М. Лещенко, І. Пальшкова [2], Н. Сулаєва, Г. Червінська та ін. Проблема організації культури керівника загальноосвітнього навчального закладу знайшла відображення у наукових працях з проблем організаційної культури в галузі: педагогіки (В. Виноградова, М. Гедієва, Н. Іорданова, Г. Литовченко, Н. Стрижак, Г. Тимошко [3] та ін.); психології (В. Воронін, С. Ліпатов, Ж. Серкіс); соціології (Н. Зубрева, А. Капітонов, Є. Юр'єва та ін.). Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених проблемі формування педагогічної культури, організаційної культури, на сьогодні

проблема формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів залишається однією з найбільш дискусійних. Поза увагою дослідників залишилася проблема моделювання процесу формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів.

3. Матеріали та методи дослідження

У процесі наукового пошуку використано теоретичні методи дослідження: аналіз і синтез, порівняння, класифікація, систематизація (для визначення мети, предмета і завдань дослідження, розробки теоретичних і методологічних засад, змісту і напрямів моделювання); семантичний аналіз (для уточнення, конкретизації базових понять предмета дослідження); *прогностичні* (моделювання) – для розроблення організаційно-педагогічної моделі формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів.

Узагальнення мети, цілей професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, обґрунтування педагогічних умов, які уможливають формування його організаційної культури, актуалізувало необхідність моделювання процесу формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів і створення відповідної організаційно-педагогічної моделі. Нам імпує твердження Є. Лодатко [4] про те, що «єдиною реальною можливістю для дослідження педагогічного явища (об'єкта або процесу) є його формалізація (схематизація і спрощення) в такий спосіб, який дозволяв би відстежувати ті його характеристики, які відіграють роль визначальних у дослідженні і підлягають вивченню, оцінюванню й управлінському впливу».

4. Результати досліджень

Наведемо тлумачення моделювання у педагогічній науці:

– складник навчальної діяльності, що з позицій психології обґрунтовує доцільність включення у зміст освіти понять моделі й моделювання (за Є. Рапацевичем) [5];

– вища й особлива форма уявлення, засіб упорядкування інформації, що дозволяє більш глибоко розкрити сутність досліджуваного явища (за Ю. Бабанським).

Головна мета моделювання, за В. Масловим [6], полягає у створенні робочого аналогу, максимально наближеного до наявного оригіналу або його мисленевого уявного відображення у певній формі (словесній, графічній, ілюстративно-площинній, об'ємній, статичній, динамічній та ін.).

Як свідчить аналіз джерел на електронних і паперових носіях, моделювання в педагогіці має декілька аспектів застосування:

– гносеологічний, згідно з яким модель відіграє роль проміжного об'єкта у процесі пізнання педагогічного явища;

– загальнометодологічний, який дозволяє оцінювати зв'язки і відношення між характеристиками стану різних елементів навчально-виховного процесу на різних рівнях їх опису і вивчення;

– психолого-педагогічний, який уможливило опис різних аспектів навчальної, педагогічної діяльності та обґрунтування на цій основі психолого-педагогічні закономірності.

Базовим поняттям проблеми моделювання є модель. Наведемо тлумачення моделі у педагогічній науці:

– аналог (схема, структура, знакова система) певного фрагмента природної або соціальної дійсності, продукту людської культури, концептуально-теоретичного утворення, подібний до оригіналу моделі (за В. Міхеєвим);

– засоби наукового пізнання, оскільки виконують констатуючу, прогностичну функції;

– формалізовані образи систем, зручні для дослідницьких процедур;

– символічно дійсна система, штучно створений об'єкт, прототип досліджуваного об'єкта, що можуть відтворити реальні ознаки оригінала, його структуру, якості, взаємозв'язки й відношення у спрощеному вигляді і дають можливість представити його у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм.

Слід акцентувати увагу на тому, що модель уможливило реалізацію багатьох принципів, серед яких – принципи реальності й прогностичності, наступності й варіативності, інтегративності, компліментарності та ін.

У педагогіці поняття «модель» використовують для обґрунтування певних явищ, умов відтворення реальних процесів, які відбуваються в освітньому середовищі. Як свідчить аналіз наукового доробку А. Дахіна, модель навчального процесу має відповідати певним вимогам: об'єктивно віддзеркалювати сутність процесу; відображати об'єкт через «тезаурус реципієнта»; сприяти відтворенню реального через бажане; діалогічність дій суб'єктів навчально-виховного процесу; адаптивність, виражена у сприянні пристосуванню до індивідуальних вимог, особливостей студентів; врахування проєктивної нормотворчості діяльності реципієнта.

За нашим переконанням, процес формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів має підпорядковуватися певному алгоритму, представленому у формі моделі, яка складається з комплексу взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів: мети, підходів, змісту, педагогічних умов, а їхня сукупність спрямована на отримання результату. Ґрунтуючись на розробленій О. Гуренковою [7] організаційно-педагогічній моделі формування екологічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту, вважаємо за доцільне проаналізувати змістове наповнення моделі формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів.

Аналіз дослідницьких матеріалів свідчить, що модель дозволяє здійснити розроблення стратегічних шляхів формування організаційної культури майбутніх вчителів початкових класів. Складники цієї моделі, що утворюють її структуру, умовно можна об'єднати у три блоки: *нормативно-цільовий блок*, *змістово-критеріальний*, *організаційний блок*.

Зазначимо, що поділ на блоки є досить умовним, оскільки їх змістове наповнення є повністю взаємозалежним і взаємодоповнюваним [7]. Вони дають можливість забезпечувати міжпредметні зв'язки, неперервність і наступність педагогічної освіти у вищих начальних закладах з урахуванням психолого-педагогічного складника навчальних дисциплін.

Нормативно-цільовий блок репрезентовано двома складниками:

а) нормативним – визначається державним замовленням (Галузевий стандарт вищої освіти за напрямом підготовки 6.010102 «Початкова освіта»): освітні цілі; стандартизований обсяг змісту; форми, методи й засоби навчання.

б) вимогами суспільства до рівня розвитку професійної культури педагогічних кадрів. Ураховує та встановлює рівень відповідності між цілями, задачами, формами й засобами педагогічної освіти через варіативний компонент її змісту, що забезпечує реалізацію змінюваних, як правило, зрослих освітніх вимог до рівня розвитку професійної культури вчителя.

І галузевий стандарт, і суспільні вимоги до рівня розвитку організаційної культури вчителя як складника педагогічної культури регламентують і спрямовують змістове, організаційно-педагогічне наповнення освіти у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації.

Мета розробленої моделі полягає у створенні алгоритму формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів. Як зазначалося вище, безпосередньо формування організаційної культури майбутнього вчителя може відбуватися у процесі професійної підготовки у ВНЗ, на зміст якої впливають як суспільне замовлення до рівня освіченості фахівця, так і стандарти педагогічної освіти. Йдеться про те, що її формування може здійснюватися за умови ефективно організованої педагогічної освіти. Слід наголосити й на тому, що актуальність модернізації педагогічної освіти посилюється у зв'язку з необхідністю формування професійної мобільності сучасних фахівців, втілення парадигми освіти впродовж життята ін.

Окреме місце у моделі посідають підходи до формування організаційної культури, які так само, як і мета, впливають на всі інші компоненти моделі. У нашому розумінні комплекс підходів дозволяє досліджувати проєктований педагогічний процес і дає можливість розкрити зв'язки, завдяки яким відбувається послідовне формування організаційної культури. Теоретичні положення, що визначають процес формування організаційної культури та їх екстраполяція на систему професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, з урахуванням її особливостей і вимог суспільства, уможливають визначення провідних підходів до її формування. Йдеться про:

1) *системний підхід*, який спрямований на формування організаційної культури як цілісного утворення – системи, яка має змістові, структурні й функціональні зв'язки, що знаходяться в постійному розвитку; дозволяє виявити інтегровані властивості та якісні характеристики її складників;

2) *андрагогічний підхід* – це підхід до освіти, побудований на врахуванні особливостей дорослих, які навчаються; він передбачає реалізацію парадигми навчання й освіти дорослої людини, індивіда, який усвідомлює свої потреби, в тому числі освітні, здатного свідомо задовольнити їх у своїй діяльності. Такий підхід розглядає соціальний розвиток і становлення сформованої особистості у свідомій самостійній діяльності індивіда. Освіта в контексті цього підходу спрямовується на соціалізацію [8];

3) *особистісно орієнтований, особистісно діяльнісний* підходи передбачають центрованість на особистості того, хто навчається, його мотивах, цілях, психологічних та інших особливостях, що сприяє створенню умов для інтелектуально-ціннісного розвитку студента, формуванню професійних умінь;

4) *ціннісний підхід* передбачає опертя на різні форми культури, на досягнення у різних наукових галузях, а також зв'язок усіма складниками особистісної культури (моральною, естетичною, розумовою, правовою та ін., оскільки педагогічна культура є інтегральним показником інших видів культур, їх складником. Спрямований на усвідомлення необхідності гуманізації, гуманітаризації та демократизації освітнього процесу, розвитку особистісної вимогливості [9] як провідних принципів реалізації ціннісного підходу у вищій педагогічній освіті;

5) *культурологічний підхід* як підхід, притаманний гуманістичній педагогіці, зорієнтований на самоцінність людини як унікального явища, джерела продуктивної творчої діяльності й визначає ставлення до тих, хто навчається, як до суб'єктів культури, власного життя та освіти, здатних до культурного й особистісного саморозвитку і творчої самореалізації.

На наше переконання, упровадження зазначених вище принципів забезпечує ефективність професійно-педагогічної підготовки вчителя початкових класів. Така підготовка сприяє розвитку адаптивності майбутнього вчителя (приспосовування до нових вимог життя в суспільстві, яке динамічно змінюється), збагаченню функціональних можливостей майбутнього вчителя та його духовного світу, посиленню його аналітичності шляхом дослідження та аналізу факторів, що впливають на потребу у безперервній освіті. Виходячи з дослідження О. Гуренкової зазначимо, що така підготовка за своєю сутністю є гнучкою й водночас перетворювальною (зміна освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня особистості вчителя упродовж життя), прогностичною (наукове передбачення розвитку особистості вчителя), комунікативно зорієнтованою (передача соціального досвіду від покоління до покоління), заохочувальною (стимулювання освітніх потреб вчителя).

Змістово-критеріальний блок – досягнення кінцевого результату стає можливим за умови розроблення відповідного змістового наповнення, яке враховує:

1) інтерактивність взаємодії педагогів і студентів;

2) удосконалення змісту психолого-педагогічних дисциплін шляхом доповнення інформацією що-

до особливостей організаційної культури та її значення в умовах суспільства знань;

3) використання спецкурсів з формування організаційної культури майбутнього вчителя.

Критерії сформованості організаційної культури ґрунтуються на оптимальній професійній діяльності, коли досягається найвищий рівень відповідальності, гуманізму у ставленні до оточуючих (колеги, близьких, дітей та їхніх батьків та ін.).

Організаційний блок – визначає сукупність педагогічних умов, які уможливають реалізацію поставлених цілей засобами діяльності викладачів і студентів на різних етапах навчально-виховного процесу. Передусім йдеться про створення мотивації щодо свідомого опанування психолого-педагогічних знань для подальшого використання у професійній діяльності; впровадження інноваційних інтерактивних особистісно орієнтованих педагогічних технологій; удосконалення змісту психолого-педагогічних дисциплін шляхом доповнення інформацією щодо особливостей організаційної культури та її значення в умовах суспільства знань; розроблення спецкурсів з формування організаційної культури вчителя та їх методичне забезпечення та ін.

5. Висновки

Таким чином, модель формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів охоплює цільовий, змістовий, організаційний аспекти навчальної і подальшої професійної діяльності студентів, уможливорює гармонійність поєднання цілей навчання й виховання. Оскільки системоутворювальним чинником культури є цілісна особистість, кінцевим результатом моделі ми визначили особистість майбутнього вчителя початкових класів з високим рівнем розвитку організаційної культури. На нашу думку, використання запропонованої моделі сприятиме обґрунтуванню стратегічних напрямів формування організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів, забезпеченню людиноцентричності професійної підготовки вчителя, ефективному використанню потенційних можливостей навчальних дисциплін, передбачених для вивчення у педагогічних ВНЗ.

Література

1. Гриньова, В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний аспект) [Текст]: монографія / В. М. Гриньова. – К.: КіСУ, 1998. – 290 с.
2. Пальшкова, І. О. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури вчителів початкової школи [Текст]: монографія / І. О. Пальшкова. – О.: Букаєв Вадим Вікторович, 2009. – 339 с.
3. Тимошко, Г. М. Організаційна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу: теорія і практика [Текст]: монографія / Г. М. Тимошко. – К., 2014. – 596 с.
4. Лодатко, С. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку [Текст] / С. О. Лодатко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – Вип. 1. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/
5. Рапацевич, Е. С. Педагогика. Большая современная энциклопедия [Текст] / Е. С. Рапацевич. – Мн.: Современное слово, 2005. – 720 с.

6. Маслов, В. Моделювання педагогічних систем: сутність та технологія [Текст] / В. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2013. – № 6. – С. 15–18.

7. Гуренкова, О. В. Формування екологічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту в умовах кредитно-модульної системи навчання [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Гуренкова. – К., 2009. – 20 с.

8. Кукуев, А. И. Андрагогический подход в образовании [Текст] / А. И. Кукуев, В. А. Шевченко. – Ростов-на-Дону: ИПО ПИ ЮФУ, 2010. – Режим доступа: http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=1618

9. Вірна, Ж. П. Особистісна вимогливість як чинник професійної компетентності [Текст]: монографія / Ж. П. Вірна, А. Б. Мудрик. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 256 с.

References

1. Gryn'ova, V. M. (1998). Formuvannya pedagogichnoyi kul'tury majbutn'ogo vchytelya (teoretychnyj aspekt): monografiya. Kyiv: KiSU, 290.

2. Pal'shkova, I. O. (2009). Praktyko-orientovanyj pidhid u formuvanni profesijno-pedagogichnoyi kul'tury vchyteliv pochatkovoyi shkoly. Odessa: Bukayev Vadym Viktorovych, 339.

3. Tymoshko, G. M. (2014). Organizacijna kul'tura kerivnyka zagal'noosvitn'ogo navchal'nogo zakladu: teoriya i praktyka. Kyiv, 596.

4. Lodatko, Ye. O. (2010). Modelyuvannya v pedahohitsi: tochky vidliku. Pedahohichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku. Available at: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/

5. Rapatsevych, E. S. (2005). Pedahohyka: Bol'shaya sovremennaya entsyklopedyya. Minsk: Sovrem. slovo, 720.

6. Maslov, V. (2013). Modelyuvannya pedahohichnykh system: sutnist' ta tekhnolohiya. Pislyadyplomna osvita v Ukraini, 6, 15–18.

7. Hurenkova, O. V. (2009). Formuvannya ekolohichnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv vodnoho transportu v umovakh kredytno-modul'noy systemy navchannya. Kyiv, 20.

8. Kukuev, A. Y., Shevchenko, V. A. (2010). Andrahohichesky podkhod v obrazovanuy. Rostov-na-Donu: YPO PY YuFU. Available at: http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=1618

9. Virna, Zh. P., Mudryk, A. B. (2014). Osobystisna vymohlyvist' yak chynnyk profesijnoyi kompetentnosti. Lytsk: Vezha-Druk, 256.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Аніщенко О. В.
Дата надходження рукопису 29.11.2015*

Терещенко Андрій Олегович, викладач, кафедра музичного мистецтва, Чернігівський Національний педагогічний університет, вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна, 14013

УДК 37.033/.373.68(045)

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56936

ФОРМИ І МЕТОДИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ СІЛЬСЬКОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

© О. І. Фасоля

У статті обґрунтовується необхідність підвищення рівня екологічного виховання старшокласників сільської школи в Україні. Аналізуються умови соціального середовища (в тому числі педагогічного), що здійснюють вплив на екологічне виховання школярів. Характеризуються найбільш дієві методи та форми екологічного виховання сільської молоді

Ключові слова: екологічне виховання, старшокласник, профільна сільська школа, методи і форми екологічного виховання

In the article it is discussed a need to increase the level of environmental education of senior students of rural school in Ukraine. The conditions of the social environment (including teaching), that influence environmental education of school children, are analyzed. The most efficient methods and forms of environmental education of rural youth are described

Keywords: environmental education, senior pupil, profile rural school, methods and forms of environmental education

1. Вступ

Проблема підвищення рівня екологічного вихованості сільської молоді є однією з найважливіших у сучасній педагогіці. Її актуальність зумовлена низкою причин:

– з одного боку, екологічна ситуація, що склалася в світі, і особливо в Україні, є кризовою;

– з другого, – українське суспільство не повною мірою усвідомлює наслідки екологічної катастрофи, що невпинно наближається; громадяни, особливо мешканці сільської місцевості, мають достатньо

не високий рівень екологічної культури, а звідси – превалювання нераціонального, споживацького і навіть хижацького ставлення до природи і її ресурсів над компетентним, відповідальним та турботливим; організація заходів екологічної безпеки та відродження довілля носить часто формальний, несистемний характер;

– з третього, – екологічному вихованню старшокласників у сільській школі нерідко бракує цілеспрямованості, повноцінного змістового наповнення, сучасного, методично грамотного його втілення, системності і